

2. A telepítés egyenletes fejlődése érdekében *csak gondosan kezelt I. osztályú és lehetőleg azonos vastagságú simadugványt használjunk fel.*

3. A nemesnyár a gondos kapálást gyors növekedéssel viszonozza, ezért az *első két évben 4—5-ször megkapálendő*; a következő három évben már kevesebb kapálás szükséges. Öt és tíz év között évente legalább egyszer megkapálendő.

4. Az *első két évben mellőzzük a nyáregyedek felnyesését*, mert ezzel elősegítjük a fácskák gyorsabb ütemű fejlődését és fokozzuk ellenállóképességüket a gomba és rovarkárosítókkal szemben.

5. A rozsdagomba fertőzés megelőzésére az új nemesnyárok közé, sem pedig közeliükbe *ne rakjunk rozsdagomba fertőzésre hajlamos nyárfajtákat.*

A fent leírtak figyelembevételével végrehajtott nyártelepítések bizonyára kedvezőbb eredményt fognak adni, s ezen keresztül gyorsabb mértékben növekszik majd országsszerte a jól sikerült nemesnyártelepítések száma.

Védjük meg erdeink öreg faóriásait!

CSÖTÖNYI JÓZSEF

A táj-kialakításban a történelem folyamán a természeti tényezők mellett az embernek volt a legnagyobb szerepe. A népesség szaporodásával, a kultúra terjeszkedésével egyre több legelő és szántóterületre volt szükség. Így az erdők

Balatoncsicsói 400 éves bükk

egyre kisebb területre zsugorodtak össze sík vidéken és hegyvidéken egyaránt. Az ősrengetegek, az áthatolhatatlan erdőségek ma már szinte nyomtalanul eltűntek. Emléküket esetleg csak a szemtanúk, a kortársak leírásai őrzik az utókor számára. Ezek a leírások igen értékesek számunkra, mert képet alkothatunk magunknak az egykori erdőkről, állományalkotó fafajokról, méreteikről. Vajon végképp eltűntek a múlt erdőségeinek beszédes tanúi erdeinkből? Még nem! Itt-ott áll még egy-egy Matuzsálem, öreg faóriás, hírmondója az elmúlt

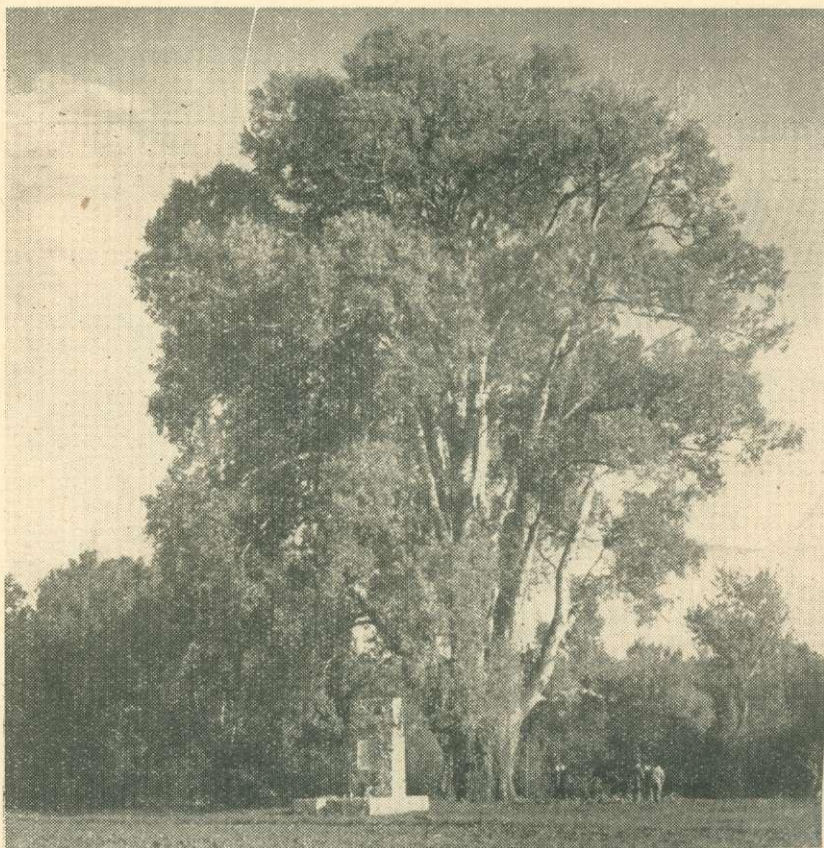
Salgótarjáni öreg tölgy

idők ősrengetegeinek. Tisztelettel, levett kalappal állunk meg előttük mindenkor. Milyen csodálatosak ezeknek a faóriásoknak lenyűgöző méretei. A törzs, mint hatalmas oszlop tartja a büszkeréget hirdető koronát. Vannak közöttük nagyszerűek, méltóságteljesek, bájosak és sejtelmesek, költőiek és tragikusak. Mindegyik egy-egy esztétikai remekmű a tájban, a környezetében. A több száz éves fák nemcsak díszei erdeinknek, hanem tudományos jelentőségűek is. Fontos útmutatást adnak a kutató, vizsgálódó erdész számára a helyes fafajmegválasztásban. Sok esetben némelyikhez valamiféle esemény fűződik. Ne hagyjuk ezeket az egyre ritkuló faóriásokat nyomtalanul eltűnni erdeinkből! Törekedjünk minél többet megóvni, fenntartani, mint természeti emléket elhalásukig.

Az öreg fák megbecsülése és védelme egyike a legszebb gyakorlati termé-

szetvédelmi tevékenységeknek. Az Országos Természetvédelmi Tanács nem nyilvánít minden famatuzsálemet védetté. Ez nem is lehet célja. Ahol viszont nyomós indokai vannak a védetté nyilvánításra, ott a megfelelő javaslatok alapján a szükséges intézkedést amúgy is megteszi.

A gyakorlati erdőgazdálkodásnak több figyelemmel kellene fordulnia az erdeinkben található öreg fák, mint természeti ritkaságok felé. Ezzel kapcsolatos néhány elgondolást kívánom megemlíteni. Már az erdőrendezés során

Tápei nagy nyárfa: 250 éves fehéرنyár

fel kellene hívni a figyelmet a különleges méretű, ritkaságszámba menő fákra. Az üzemtervben lehetne rögzíteni, esetleg a térképen is, pontos helyét, fajtát, becsült korát, törzs- és koronaméreteit, magasságát, továbbá a védelmük érdekében szükséges egyéb intézkedéseket. Az erdőművelési és fahasználati ténykedés során különös elbánásban kell részesíteni őket. Lehetőleg tartsuk fenn természetes környezetüket, sőt ha lehet, tegyük kiemelkedővé környezetükből. Ha szükséges, kis költséggel fordítsunk gondot állagmegóvásukra is. Némelyek öregkori gyengeségüknél fogva már összeomlással fenyegetnek. Siessünk mielőbb segítségükre és tartsuk fenn ezeket a tiszteletre méltó, nagyméretű magános faóriásokat. Ha kissé utánanézzünk, a korhadó tuskók beszédes tanúi lehetnének annak, hogy mennyi érdekes, természeti ritkaság tűnt el a közömbösség

folytán erdeinkből. Nem azt akarom mondani, hogy minden öreg fát védelmezzünk és tartsunk fenn, hanem csak a különlegeseket, a legértékesebbeket. Ilyenek még ma is találhatók, és félő, hogy a gondjainkra bízott erdőkben holnapra már eltűnnek, és csak sajnálkozhatunk felettük. Azt hiszem, egy kis természet-szeretettel meg lehet találni annak módját, hogy a gyakorlati erdőgazdálkodás megfelelő megbecsülésben és védelemben részesítse erdeink díszét jelentő öreg fapéldányait. Fontosnak tartanám sürgős számbavételüket fafaj, kor, méret szerint. Az így számbavett fákat erdőgazdasági intézkedéssel védett jellegűvé kell nyilvánítani és fenntartásuk, védelmük érdekében a szükséges intézkedést meg kell tenni. Javasolnám továbbá, hogy az ilyen védett fákat ismertető táblákkal lássuk el. Ez ismertetné a fa esetleg ismert történetét, a hozzáfűződő eseményt, a fa fajtát, korát és méreteit. Az öreg, ritka faóriások számbavételét erdőgazdaságunként kellene megkezdeni és ennek megtörténte után összesíteni lehetne, katalógusba foglalni a természeti emlékü és védelemre jogosult fákat, például a Bakony, a Bükk, a Mátra stb. öreg fái címmel. Meg lehetne keresni annak módját is, hogy a természetkedvelő nagyközönség kezébe kerüljenek ezek az ismertetések, kisebb kiadványok. Ezeken keresztül a közvéleményt természeti értékeink fokozottabb megbecsülésére nevelhetnénk. Igen szép lenne az is, ha öreg fáink néhányát neves erdészeink iránti tiszteletből, róluk neveznénk el.

Ne legyünk közömbösek az erdőn kívüli területen még megtalálható idős, ritkaméretű fák iránt sem. Hívjuk fel az illetékesek, elsősorban a tanácsok figyelmét védelmük és megóvásuk fontosságára, tájszépészeti és tudományos értékükre.

Ki legyen ennek a kulturális érdekeket is szolgáló természetvédelmi munkának a kezdeményezője, irányítója és szervezője? Úgy gondolom, hogy erdőgazdaságunként az Országos Erdészeti Egyesület Helyi Csoportjai lehetnének a gazdái ennek a szép munkának. Éves munkatervükben a fentebb vázolt problémák gyakorlati megvalósításának mindenképpen helyet kellene biztosítani. Az egyesület tenne javaslatot esetenként az egyes ritka fapéldányok védett jellegűvé nyilvánítására, védelmük érdekében szükséges intézkedésekre az erdőgazdaság illetékes vezetői felé.

Neves erdésztudósunk, Kaán Károly, a hazai természetvédelem úttörője és megteremtője is nagy jelentőséget tulajdonít az erdészek tevékenységének a természetvédelemben. A természetvédelemről ma már világviszonylatban is egyre többszó esik. Itt az ideje, hogy az erdeinkben ma még meglevő, de egyre ritkuló öreg fákat, mint természeti emlékeket fokozottabban óvjuk és védjük meg. Keressük meg a módját annak, hogy a múlt erdőinek kiveszőfélben levő faóriásai közül minél többet hathatós védelemben részesítsünk. Lelkesítsen a gyakorlati természetvédelem minél több erdészt munkára, mert tőlük függ, hogy a még ma meglevő öreg faóriások, holnap is díszei legyenek erdeinknek. Ma már szükségszerű, hogy az erdőgazdálkodás egyúttal természetvédelem is legyen.

A közölt képek Jérôme René felvételei.

